SKOV & FOLK

MEDLEMSBLAD FOR **VERDENS SKOVE**
2 - **2023**

s. *6* **TEMA**
Sarayaku: fyrtårn for oprindelige folks rettigheder

s. *12* **REPORTAGE**
Ud at se på fugle

s. *16* **NATURPERLE**
Vest Papuas fascinerende mangroveskove

VERDENS SKOVE.ORG

VERDENS SKOVE.ORG
HVAD VIL DU GIVE VIDERE?

INDHOLD

Leder 3
Nyt fra Verdens Skove 4
Sarayaku: Fyrtårn for rettigheder i Amazonas 6
Ud at se på fugle 12
Naturperle: Vest Papuas mangroveskove 16
Naturen Nu 20
Indkaldelse til generalforsamling 22

EN HILSEN FRA REDAKTØREN

Kære læser

Velkommen til årets andet Skov & Folk.
I hele verden kæmper oprindelige folk for at holde mine- og olieindustrien væk fra deres jord, og en gang imellem lykkes det heldigvis. Det kan du læse om på side seks.

Bladet tager dig også med på fugletur i den danske natur og til Vest Papuas forunderlige mangroveskove. Sidst i bladet finder du en indkaldelse til Verdens Skoves generalforsamling i juni. Jeg håber, vi ses!

Tusind tak for din støtte, og god læselyst!

Lærke K. Taidal
Vikarierende redaktør for Skov & Folk

Lærke K. Taidal
Vikarierende redaktør for Skov & Folk

CERTIFIED cradle to cradle SILVER
PurePrint® by KLS
Produceret bionedbrydeligt af KLS PurePrint A/S

NORDISK MILJØMÆRKNING 5041 0016 Trykkeri

FSC www.fsc.org MIX Papir fra ansvarlige kilder FSC® C022933

REDAKTION

Ansvarlig redaktør
Lærke K. Taidal
lkt@verdensskove.org

Design
Siri Bang
sba@verdensskove.org

Tryk
KLS PurePrint A/S

Forsidefoto
Selvas Producciones

HOVEDKONTOR
Klostergade 34, 8000 Århus C
tlf. 86 13 52 32
info@verdensskove.org
www.verdensskove.org
kontortid: mandag til fredag kl. 10.00–14.00

LOKALKONTOR
Verdens Skove København
Vestergade 12, 1456 København K

Bliv medlem
Medlemskontingentet er 300 kr. om året.
Tilmeld dig via:
www.verdensskove.org/bliv-medlem

Flytter du?
Så husk at give Verdens Skove din nye adresse.

Oplag
3.900
Tilsendes alle medlemmer og abonnenter.
ISSN 1396-2043

Skov & Folk er støttet af
Bladpuljen under Slots- og Kulturstyrelsen.

FLERE KLIMAPENGE BØR GÅ TIL OPRINDELIGE FOLK

Omkring 80 procent af verdens biodiversitet befinder sig på oprindelige folks jord, og forskning viser, at oprindelige folk generelt er bedre til at beskytte biodiversiteten end formelle nationalparker. Oprindelige folks beskyttelse af skov-økosystemer er således en meget væsentlig del af den globale klima- og biodiversitetsløsning. Alligevel er det under én procent af de penge, der globalt gives til klima, som går til oprindelige folk, har norske Regnskogfondet regnet ud. Oven i købet bliver størstedelen af det beløb opslugt af mellemled som regionale banker, FN-organisationer og internationale NGO'er. Oprindelige folk og andre lokalsamfund i skovene skal altså passe på verdens vigtigste skove for under én procent af de internationale klimamidler. Det giver sig selv, at det er en umulig opgave, når skovene er udsat for konstant og voldsomt pres.

Heldigvis er der flere penge på vej. På Klimatopmødet i Glasgow for halvandet år siden afgav nogle store statslige og private donorer et løfte om at bidrage med 1,7 milliarder US Dollars til at sikre jordrettigheder og skovbevarelse for oprindelige folk og lokalsamfund i tropiske skove. For at sikre at de penge rent faktisk kommer til at gøre gavn, skal vi – både hele verdenssamfundet og her i Verdens Skove – finde ud af, hvordan vi undgår, at den øgede pengestrøm opsuges af aktører, der hverken har erfaring med eller oprigtigt brænder for skovbevaring og menneskerettigheder.

I Verdens Skove har vi 40 års erfaring med at samarbejde direkte med oprindelige folk og lokalsamfund, og vi vil meget gerne dele ud af vores erfaringer med, hvordan man laver lokale partnerskaber og opbygger lokalt lederskab. For det er i hvert fald en del af løsningen.

Jakob Kronik
Leder af International Afdeling i Verdens Skove

Regnskovscertifikater engagerer bolivianske børn og unge

Verdens Skove sætter fotofælder op i Monte Verde i Bolivia, så både de lokale og eksperter kan se, hvilke dyr der går rundt i skovene. Det gør vi med hjælp fra en del af de penge, som er kommet ind fra salget af regnskovscertifikater i 2022. For at engagere de lokale børn og unge i **beskyttelsen af biodiversiteten** skal de sammen med en ekspert fra det lokale naturhistoriske museum se billederne fra fotofælderne igennem og udvælge en eller to arter, der skal laves informationsmateriale om. Samtidig bliver billederne brugt til at skabe en samtale blandt de lokale om dyrene og deres betydning i området, og så kommer billederne til at indgå i museets samling, hvor studerende kan få adgang til dem. ■

Miljøet sejrer i FSC

FSC's bestyrelse har besluttet at stoppe et program, hvor de ville undersøge fordele og ulemper ved genetisk modificerede træer i plantager. Verdens Skove var i front for protester mod programmet, hvor vi blandt andet tog initiativ til at samle over 100 underskrifter fra medlemmer af FSC til et fælles brev til bestyrelsen.

Det er en kæmpe sejr for miljøet og ansvarlig skovforvaltning, at de risikofyldte og skadelige genetiske modificerede træer ikke længere risikerer at blive blåstemplet af FSC. Sejren viser, at når vi er mange, der står sammen, vinder plantageindustriens kortsigtede økonomiske interesser ikke. ■

Vi inviterer danskerne i skoven

Vi udfordrer alle til at tage på skovtur mindst fire gange i maj og juni, så flere kan få et forhold til skoven. Samtidig giver vi mulighed for, at man kan bruge sine skovture som indsamling i den grønne sags tjeneste.

Verdens Skove har nemlig lanceret en challenge på Facebook, som er en indsamling, du kan dele med dine venner. Her kan de for eksempel donere 20 kroner til Verdens Skove for hvert vandløb, du springer over, hvert træ, du krammer, eller hvert dyr, du støder på, når du er i skoven. Meld dig til ved at melde dig ind i Facebookgruppen "Skoven må gerne betrædes". Alle, der starter en indsamling, modtager en præmie. ■

Mød os på folkemøderne

I år kan du finde os på både Naturmødet i Hirtshals, **Folkemødet** på Bornholm og **Klimafolkemødet** i Middelfart. På Naturmødet er vi med til at afholde debatter om en naturlov i Danmark og EU's ansvar for afskovning ude i verden, og så quizzer vi andre organisationer i deres viden om skov. På Folkemødet deltager vi i debatter om EU's ansvar for den globale afskovning og Danmarks ansvar for at beskytte biodiversiteten inden for landets grænser. På Klimafolkemødet undersøger vi myter og sandheder om EU's rolle i afskovningen globalt og sætter fokus på sammenhængen mellem vores forbrug og skovene i syd. ■

TEMA

Sarayaku: **Et fyrtårn i kampen for oprindelige folks** *rettigheder* **i Amazonas**

Af Mette Mølgaard & Mie Olsen

Kichwa-samfundet i landsbyen Sarayaku har haft succes med at holde udvindingsindustrien ude af deres skovområde i Ecuador. De har banet vejen i kampen for naturens og oprindelige folks rettigheder og kan inspirere andre samfund i Amazonas.

Foto af: Eriberto Gualinga

Sarayaku ligger ud til Bobonaza-floden i den østlige del af Ecuadors Amazonas, verdens største regnskov. Der er to timer i firehjulstrækker plus tre timer i en motoriseret kano til den nærmeste by. Foto: Eriberto Gualinga

Sarayaku er den sidste landsby, der vil forsvinde. Sådan lyder en profeti om Sarayaku, hvor det oprindelige Kichwa-folk bor langs Bobonaza-floden. Profetien går i arv fra ældre til yngre generationer. Og den har efterladt en historisk energi, som varer ved, fortæller præsident Tupac Viteri.

"Ledere – *abuelas* og *abuelos* – der ikke længere er her, har overleveret os missionen om at beskytte vores område og liv. For at gøre det skal vi forblive samlede, men regeringen og transnationale selskaber (mine- og olieselskaber, red.) forsøger at splitte os. Hvis de gør det, går Sarayaku til grunde, og så falder alle andre landsbyer også," siger han og advarer:

"Sarayaku er nøglen til at åbne døren til udvinding i Amazonas. Det gør landsbyen så særlig."

Livet langs Bobonaza-floden

Sarayaku ligger i den østlige del af Ecuadors Amazonas, verdens største regnskov, i Pastaza-provinsen – to timer i firehjulstrækker plus tre timer i en motoriseret kano væk fra den nærmeste by. Der bor omkring 1540 mennesker i de syv små samfund, der udgør Sarayaku på i alt 1.350 kvadratkilometer – et område lidt større end Lolland. Hvert samfund har en politisk leder, men deres præsident er fælles.

Kichwa-folket i Sarayaku er et af de mest kendte oprindelige folk i Ecuadors Amazonas. I 2012 vandt de en sag ved Den Interamerikanske Menneskerettighedsdomstol mod den ecuadorianske regering, der havde givet tilladelse til olieudvinding i området. Sagen dannede præcedens for at holde udvindingsselskaber ude af ikke bare Sarayaku, men også andre samfund i Amazonas.

"Hvis vi ikke havde kæmpet, ville området have været helt anderledes i dag. Fuld af olieudvinding, fældede træer og veje. Et frygteligt ecocide ville være blevet blevet begået," siger Patricia Gualinga, der er international talsperson og rejser rundt i verden for at gøre opmærksom på de kampe, oprindelige folk står over for i Amazonas.

Ecocide, som hun nævner, betyder økomord. Den juridiske definition af et ecocide blev lavet for et par år siden af 12 advokater fra forskellige steder i verden, der gik sammen på vegne af organisationen Stop Ecocide International. Betegnelsen dækker over "ulovlige eller hensynsløse handlinger, som bliver begået, velvidende at de kan forrette alvorlig skade på miljøet". Det er altså et andet ord for forbrydelser mod planeten.

Retten til frit, forudgående og informeret samtykke

ILO Konvention nr. 169 forpligter stater til at konsultere oprindelige folk i alle sager, som berører dem som folk. Konventionen foreskriver, at sådanne konsultationer skal give oprindelige folk mulighed for at give frit, forudgående og informeret samtykke i sager, som for eksempel berører **deres jord**, **naturressourcer** og **kulturelle arv**. Stater må altså hverken tvinge dem til samtykke, indhente samtykke på bagkant eller undlade at give tilstrækkelig information til, at de oprindelige folk kan tage ordentlig stilling til sagen. Konventionen er ratificeret af 24 lande, herunder Danmark og Ecuador.

Kilde: ilo.org og Globalis

Sarayakus succes

Ti år før retssagen, altså i 2002, kom et argentinsk olieselskab pludselig ind i området. Uden at rådføre sig med Kichwa-folket gjorde selskabet, ledsaget af soldater og private sikkerhedsvagter, klar til at udvinde olie fra undergrunden. De fældede træer, gravede brønde og begravede sprængstoffer. De lokale reagerede, både nationalt og internationalt. De gjorde det klart, at de ikke tillod olieudvinding – og lod sig ikke friste af løfter om økonomisk udvikling.

Sagen blev under præsident José Gualinga bragt for Den Interamerikanske Menneskerettighedsdomstol. En delegation på omkring 20 mennesker fra Sarayaku rejste til Costa Rica, hvor domstolen har base, for at vidne i retten.

"Det var en drøm. Det var historisk. Der var vidner fra staten og fra Sarayaku. Der var følelser, tårer og frygt. Vi inviterede præsidenten fra domstolen til at besøge os i Sarayaku. Det var en enorm begivenhed, hvor hele landsbyen deltog," siger José Gualinga, der i dag er politisk leder i Sarayaku.

Ifølge domstolen blev Kichwa-folkets rettigheder til frit, forudgående og informeret samtykke krænket. Den ecuadorianske stat respekterede ikke deres ret til ejendom og kulturel identitet, og staten satte lokalsamfundets overlevelse på spil.

Det var en historisk sejr. Og det var ikke bare en sejr for Sarayaku, men også for andre oprindelige folk i Amazonas, forklarer Birgitte Feiring. Hun er tidligere ansat i Den Internationale Arbejdsorganisation (ILO), der er FN's organisation for arbejdsmarkedsspørgsmål og organisationen bag en af de vigtigste konventioner vedrørende oprindelige folks rettigheder. Hun har også været ansat

José (tv) og Patricia Gualinga afholdt pressekonference i Nationalforsamlingen, inden de rejste til Costa Rica til den retssag, der dømte den ecuadorianske stat til at holde udvindingsselskaber ude af Sarayaku. Foto: Selvas Producciones

"Olie: brød i dag, sult i morgen" står der på det skilt, som en kvinde har taget med til en protest mod olieudvinding i Amazonas. Foto: Selvas Producciones

ved Institut for Menneskerettigheder, er specialist i oprindelige folks rettigheder, og så boede hun selv for mange år siden i Sarayaku.

Afgørelsen er vigtig, for den danner juridisk præcedens for andre sager, understreger hun.

"De fleste lande i Latinamerika har ratificeret ILO-konvention nr. 169 (konvention om oprindelige folks rettigheder, red.), så der er opmærksomhed på, at stater skal foretage høringer i tilfælde, hvor påvirkninger bliver voldsomme. De skal søge samtykke. Men på den anden side er der kæmpe store økonomiske interesser og bund-korrupte regeringer," siger Birgitte Feiring.

"Sarayaku har været et fyrtårn i kampen for oprindelige folks rettigheder, for de har været fast besluttet på, at olieselskaber ikke skulle smadre deres områder," tilføjer hun.

Visionære ledere

Men hvordan er det lykkedes Sarayaku at holde udvindingsindustrien ude – dengang og i dag?

Det var visionære ledere i Sarayaku – fra de politisk aktive Gualinga- og Viteri-familier – der tænkte, at 'det her kan ikke passe'. De så, hvad der skete nordpå i Lago Agrio, en boom-by for olie i 1980'erne, hvor oprindelige folks landsbyer blev løbet over ende af olieselskaber. Helikoptere fløj ind, opbyggede landsbyer og pumpede giftigt borevand fra olieudvindingen ud i floderne.

"Det var virkelig voldsomt. Druk, prostitution, stoffer. Sarayaku organiserede sig som et værn mod det. Med en vision om at passe på, hvad der var deres," siger Birgitte Feiring.

Ifølge José Gualinga var de i Sarayaku dengang fast besluttede på, at de ikke skulle ende som Lago Agrio.

"Der opnåede de ikke noget som helst: udover ødelæggelse, død og forurening. Det kan vi ikke tillade. Derudover forsvarer vi en historie og en hukommelse som landsby. Et livssystem," siger José Gualinga.

Et livssystem de i Sarayaku kalder for Kawsak Sacha, 'den levende skov'. Naturen er levende, og de er en del af den. Der er ikke et særskilt ord for natur på kichwa, for når man taler om naturen, adskiller man sig fra den. For Kichwa-folket er alt forbundet. De er en del af jorden, skoven, floderne, træerne og dyrene.

"For os er området, naturen og skoven levende. Vi er naturen, og derfor kan vi ikke tillade ecocide. Og vi håber, at andre samfund – i Ecuador, i Latinamerika og i hele verden – kan lære af vores kamp i Sarayaku," siger José Gualinga og fortsætter:

"Hvis vi ikke kæmper imod, vil oprindelige folks landsbyer i Amazonas forsvinde. Og derfor er vores kamp ikke bare kulturel, men også politisk. Nye love, der anerkender Kawsak Sacha, er nødvendige. For alle oprindelige folks områder har lov til at være i live."

Da Sarayaku kæmpede imod regeringen og det argentinske olieselskab mellem 2002-2012 var det ikke første gang, Sarayaku kæmpede for at holde udvindingsindustrien ude af området. Lang tid før sagen ved Den Interamerikanske Menneskerettighedsdomstol førte Sarayaku an i en historisk march fra Puyo til Ecuadors hovedstad, Quito, hvor de fik tilkendt rettigheder til jorden, de boede på. Der var en konstant trussel, og nye tilladelser til udvinding blev givet hele tiden uden høringsprocesser andre steder i regnskoven. Udadtil kæmpede de for anerkendelsen af deres rettigheder. Indadtil kæmpede de for at bevare deres egen levevis; deres kulturelle identitet.

Kæmper stadig

Hvis ikke sagen var blevet vundet, havde virkeligheden formentlig været en helt anden i Sarayaku i dag, er José Gualinga overbevist om.

"Der ville ikke eksistere en landsby med oprindelige folk," siger han.

Og selvom retssagen blev vundet, er Sarayaku stadig på vagt overfor trusler udefra. Blandt andre de nationale politikker, der fremmer udvinding af naturressourcer i Amazonas – som olie, minedrift og skovhugst. For der er stadig store økonomiske interesser i at udvinde naturressourcerne.

Råolie er Ecuadors største eksportvare, og mere end en tredjedel af statens indtægter kommer fra olie. Rørledninger krydser mange oprindelige folks områder i Amazonas, da det meste af olien ligger under regnskoven.

Ifølge den ecuadorianske grundlov tilhører jorden og alt derover Sarayaku, mens undergrunden – inklusiv naturressourcerne – tilhører staten. Men den præmis er Patricia Gualinga ikke enig i.

"Nej, jeg accepterer et princip om selvbestemmelse inden for mit område. Vi var her længe før koloniseringen, og jeg er fast besluttet på, at jeg ikke ønsker udvinding i mit område. Begreberne undergrund og jord eksisterer ikke i vores verdensbillede," siger hun.

Men Ecuador, der er i stor gæld, fortsætter sin olieudvinding i Amazonas. Det statsejede olieselskab PetroEcuador vil fordoble olieproduktionen i landet – i øjeblikket er det olieudvinding i Yasuní Nationalpark, ét af de mest biodiverse steder på Jorden, Ecuador får kritik for.

"Sarayaku har sat et eksempel, et symbol på modstand, men det er ikke endegyldigt. Vi er nødt til at bevare hele Amazonas, for det, der sker et andet sted i Amazonas, påvirker også os," siger Patricia Gualinga.

En kvinde mødte op til en protest med olieselskaberne med et spyd. Foto: Selvas Producciones

Ud at se på *fugle*

Tekst af Caroline Thrane
Billeder af Christian Thrane

Sommeren står for døren, trækfuglene flyver ind fra havet, og Danmark blomstrer op. Det er en perfekt tid på året til naturoplevelser. Jeg tager med min biolog-bror ud i det grønne for at lære om fugle og blive inspireret til et mere personligt naturforhold.

"Se" siger Christian og peger. Han har sat farten ned og signalerer i retning af en trækrone nogle meter fra stien. Jeg kan ikke helt få øje på, hvad han vil have mig til at se, men jeg følger efter ham, da han drejer af fra stien. Vi følger et smalt spor ind i krattet mellem træerne, og vi bestræber os på at være stille. Det eneste, man kan høre, er vores fodtrin i underskoven og et par flagspætters insisterende trommelyde.

"Natugler er aktive om natten og i tusmørket," siger han. "Om dagen sover de, så vi må prøve ikke at forstyrre for meget." Vi går i en stor bue uden om et træ og stiller os nær en stub på behørig afstand. Jeg kan stadig ikke få øje på dyret, han vil have mig til at se, så jeg må få ham til at tage et foto og udpege uglen for mig. Christian, der er en passioneret naturfotograf, kan heldigvis zoome helt ind på fuglen med den lange kameralinse, som han altid har med sig på sine naturudflugter. Han smiler begejstret, da han opdager, at der er to ugler i dag, for det har der ikke været før, når han har besøgt stedet. Og nu kan jeg også se dem. De to gråbrune ugler sidder tæt op ad hinanden for enden af en tyk, brækket gren og er så godt camouflerede, at de er svære at få øje på. Og det er netop en del af deres camouflage-taktik, får jeg forklaret, for natugler sidder ofte i huller eller i forlængelse af brækkede grene som her. Jeg har aldrig set en ugle i naturen før og bliver lidt rørt.

Christian sætter forsigtigt sit kameraudstyr op, mens den ene af uglerne ser nysgerrigt på os. Den anden har lukkede øjne.

"Jeg undrede mig også over, hvorfor den ene ugle sad så højt, sidst jeg var her," siger han. "Men det var, fordi der var to! Den ene sad bare nede i hullet, så vi ikke kunne se den."

Han tager et billede mere og sender det til sin fugle-interesserede ven. Lidt blær skal der vel være plads til.

Hemmeligt for uglernes skyld

Christian Thrane studerer biologi på Københavns Universitet og er samlingsassistent på Statens Naturhistoriske Museum. Men grunden til, vi er her i dag, er, at han, siden han var lille, har haft en uvurderlig evne til at interagere med naturen. Det ved jeg, fordi han er min bror. I dag er jeg taget med ham ud for at få et indblik i den livsglæde og nytte, som denne dybtfølte interaktion med naturen kan medføre.

Han fortæller lidt om natuglerne, vi står og ser på. De er sandsynligvis enten et par eller søskende, og så bor de fast i dette træ, hvilket er typisk adfærd for natugler. Al deres jagt foregår indenfor en radius af én til to kilometer fra træet, og når de skal finde hvile, er det altid i trækronens grene. Christian vurderer, at der er en håndfuld mennesker, som kender til de to ugler og deres hjem i træet, og der er endda en af de andre fugleentusiaster, som kommer forbi og ser til uglerne hver dag. Der er noget meget fint omkring det fællesskab, der synes at vokse frem omkring disse to natugler. Christian forklarer, at dem, der kender til ugleparret prøver at holde lokationen diskret for at beskytte uglerne mod for meget stress. Andre steder har det været et problem, at mange mennesker vrimlede til og chikanerede uglerne med støj eller ved endda at sparke til træet, som uglerne sad i, for at få dem til at kigge ind i kameraet. Christian siger, at han kan se på billedet, når fotografen er "en sparker", fordi ugler får et karakteristisk, aflangt ansigtsudtryk, når de føler sig stressede. Han nævner mosehornuglerne ved Værløse Flyvestation som et eksempel på et sted, hvor uglerne endte med helt at forsvinde efter megen chikane.

Jeg tænker over dette, mens han fotograferer uglerne. På den ene side er det fristende at dele uglernes lokation med alle, at give denne naturoplevelse videre sammen med det mere personlige naturforhold, denne slags oplevelser kan medføre – hvilket i sidste ende kan gavne bevaringen af naturområder. Det er sværere at ødelægge et naturområde, man har et personligt bånd til, end et hvor man ikke har. På den anden side har vi også et ansvar for at beskytte disse to ugler. At sørge for, at de ikke bliver overrendt og stresset af for mange mennesker. Man kan sagtens tage ud i naturen, uden det går ud over dyrene, men når man bevæger sig i deres habitat, skal man gøre det med respekt og gøre så lidt væsen af sig som muligt, mener Christian.

Billederne er fra Christians mange fuglekigger-ture. De kan forhåbentlig give dig som læser gode idéer til, hvilke fugle du selv kan tage ud at lede efter. Under billederne kan du se, hvor de er taget.

Fuglekiggeri giver ro

Vi pakker vores grej sammen, går tilbage til bilen og kører i retning af Kalvebod Fælled på Amager syd for København.

Havørnen er den største ørn i Europa. Dens enorme vingefang har givet den tilnavnet **"den flyvende dør"**. Havørnen kan blandt andet observeres ved vadehavsområder eller i nærheden af skarvkolonier. Den her havørn er fanget på kamera i **Utterslev Mose i København.**

Gransangeren er en almindelig trækfugl i Danmark. Den er anonym af udseende, men kan kendes på sin **karakteristiske sang**. Siden 1970'erne er bestanden seksdoblet, og den har siden 2010 været stabil. Den her fandt Christian i **Vaserne ved Furesøen i Nordsjælland.**

Rødhovedet and blev i 1973 listet som **uddød herhjemme**, indtil bestanden efter årtusindeskiftet genetablerede sig i et lille antal ved Maribosøerne, sandsynligvis fordi vandkvaliteten var blevet bedre. I 2018 bestod ynglebestanden af **syv par.** Christian mødte den her på **Sortedamssøen i København.**

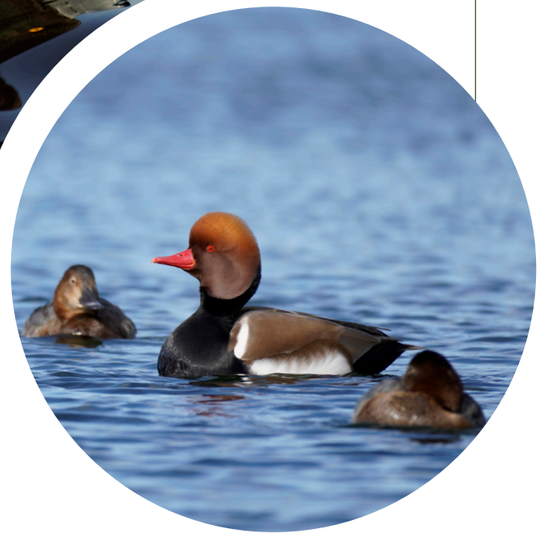

Troldanden kan ofte spottes i søer og moser – den her svømmer rundt i Utterslev Mose. Særligt hannen er let genkendelig med sin sort-hvide fjerdragt, nakketop og blålige næb. Troldanden er særligt udbredt i Europa og Asien, men har i de seneste hundrede år også fulgt vandremuslingen, en vigtig fødekilde, længere vest- og sydpå. **Danmark er et vigtigt overvintringsområde** for troldanden.

Da vi ankommer, overvejer Christian kort, om vi skal gå til Vestpynten eller Hejre- og Klydesøerne. Så bestemmer han sig for det sidste. Vi begiver os på vej, først gennem skov, så over et åbent landskab nær havet, og imens vi går, spørger jeg ham, hvad der er så fedt ved at kigge på fugle. Han tænker sig lidt om. Så siger han, at det giver ham ro.

"Det er afslappende," siger han. "At gå, være aktiv, og også have disse her lange pauser i fugletårnene og i landskabet, hvor man står helt stille. At opholde sig i smuk natur. Det er som om, pulsen falder."

Imens vi taler, passerer grupper af vadefugle konstant over vores hoveder med retning mod søerne, som vi også er på vej imod. Og jeg kan godt forstå ham. Det er virkelig afslappende at gå og se på fugle. Vi vandrer afsted, stopper op, inspicerer krat og falder i snak med overraskende mange fremmede, som er nysgerrige efter, om vi får set noget spændende. Det slår mig, hvordan dette lave tempo står i skærende kontrast til vores moderne samfunds høje tempo. Det er salve til sjælen. Jeg tror endda, man kan sige, at det er sundt at kigge på fugle.

Ophold i et fugletårn

Christian har en kammerat fra biologistudiet, som han tager på fugleture med. De har nogle faste steder, som de frekventerer, og ellers følger de med på DOFbasen for at se, om nogle skulle have spottet noget interessant. Oftest er de afsted fra 9-16, har frokost med og hygger og sludrer undervejs. De deler passionen for naturoplevelser.

Mens vi går mod Hejresøen, spørger jeg Christian, om han så har en yndlingsfugl. Og får at vide, at det har han selvfølgelig.

"Jeg kan særligt godt lide ugler," siger han. "Det er min yndlingsfugl. De er svære at finde, det er altid en slags skattejagt, og så er de flotte og akavede på sådan en sjov måde. De er også mine yndlingsfugle at fotografere. Natuglerne er ret stillesiddende og sky, mens andre arter som høgeuglen flyver mere rundt, fordi de også er dagaktive. Og så er der en art som kirkeuglen, der egentlig plejede at være den mest normale, men som i dag er udrydningstruet."

Vi ankommer til Hejresøen, og Christian leder mig ind i et fugletårn, hvor vi har rolig udsigt over vandet. Der er graffiti i tårnet og lidt råt, og samtidig slår stedet mig som et perfekt mål for eksempelvis en date. At sidde og spille kort og drikke kaffe, mens man kigger på søen og fuglene.

Vi bliver i tårnet en stund, inden vi går videre mod Klydesøen. På vejen udpeger Christian en lille munding mellem sivene, hvor han plejer at fotografere frøer om sommeren. Efter nogle minutters gang ankommer vi til Klydesøen, der er fredet og noget større, hvilket betyder, at alt er lidt mere på afstand. Her skal man bruge en kikkert for at få det fulde udbytte af oplevelsen. Til gengæld ligger flere af Klydesøens fugletårne på Amarminoen og er oplagte til kaffe- og frokostpauser. Da jeg spørger Christian, hvilke steder, han ville anbefale folk at besøge for gode fugle- og naturoplevelser, nævner han netop Klydesøen som en af dem.

Vi tilbringer en times tid med at betragte vadefuglene gennem kikkert og kamera, inden vi begiver os tilbage mod bilen. Vi kører ind til København, lægger det grønne bag os og snor os gennem de københavnske gader med retning mod vores respektive københavnerlejligheder. Imens ser jeg på Christian ud ad øjenkrogen. Jeg tror, jeg forstår ham nu; forstår hans glæde ved fuglekig og naturfotografi. Og jeg håber, at mine ord er kravlet videre ind i dig som en opfordring til selv at komme ud og nyde sommeren og tilbringe tid i naturen. For det giver i sandhed ro, mening og jordforbindelse i en travl, moderne hverdag.

Sådan får du gode fugleoplevelser

– gode råd fra Christian

Der er mange gode naturdestinationer i Danmark. Nogle eksempler er Kalvebod Fælled, Gribskov, Flyvestation Værløse, Vaserne, Ølsemagle Revle, skoven Ganløse Ore, Vadehavet og Lille Vildmose. En god måde at **komme i gang** med at se på fugle kan være at købe en fuglebog og blive en del af DOF (Dansk Ornitologisk Forening). Hos dem kan man finde inspiration til gode steder at se på fugle. Derudover er der også flere **gode apps**, som man kan få glæde af. Herunder er tre apps, som jeg ofte bruger.

Fugle-apps

DOFs Fuglebog

Indeholder fuglekald og information om forskellige arter. Jeg bruger den selv til at "krydse arter af" – altså til at **holde et overblik** over, hvilke arter jeg har set.

Merlin Bird ID

En international app med mange fotos, fuglekald og info om gode steder til fuglekigning , ynglesteder og hvornår på året, man kan se de forskellige fuglearter. Og så er den virkelig **god til artsbestemmelse**. Den har en funktion, der hedder Sound ID, hvor man kan optage fuglekald omkring sig, og så foreslår app'en fuglearter, som matcher fuglekaldet.

iNaturalist

Denne app er for alle organismer, ikke kun fugle. Man kan få hjælp af andre profiler til at bestemme arter, og app'en bruges også til citizen science. Det vil sige, at man ved at **registrere arter og lokationer** m.v. i app'en er med til at indsamle data, som forskere kan bruge – for eksempel til at undersøge migrationsmønstre. Det kan også hjælpe forskere, der gerne vil undersøge fuglelivet et sted, de ikke har mulighed for at rejse til.

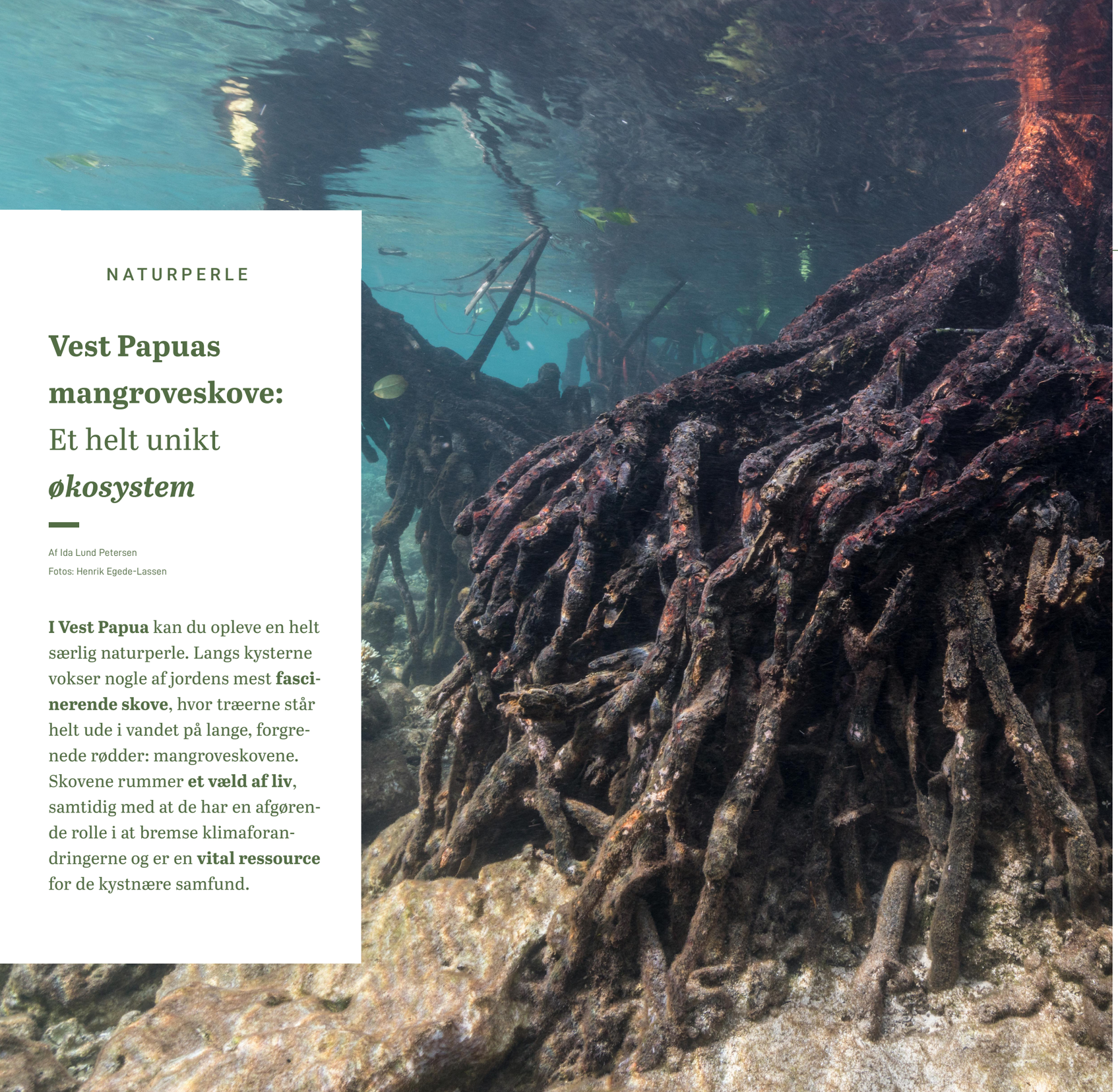

NATURPERLE

Vest Papuas mangroveskove: Et helt unikt *økosystem*

Af Ida Lund Petersen
Fotos: Henrik Egede-Lassen

I Vest Papua kan du opleve en helt særlig naturperle. Langs kysterne vokser nogle af jordens mest **fascinerende skove**, hvor træerne står helt ude i vandet på lange, forgrenede rødder: mangroveskovene. Skovene rummer **et væld af liv**, samtidig med at de har en afgørende rolle i at bremse klimaforandringerne og er en **vital ressource** for de kystnære samfund.

Indonesien er det land i verden med flest mangrovearter og rummer omkring **20 procent af verdens samlede mangroveskove**, hvilket er mere end noget andet land. Omkring halvdelen af Indonesiens mangroveskove er dog i dårlig forfatning.

MORGENSOLEN kaster lange skygger over de frodige, grønne landskaber i Vest Papua. Lyset strækker sig ud mod kysten, hvor vi finder en ganske forunderlig skov. Mangroveskovene er et af de mest fascinerende og komplekse økosystemer på planeten. Her er en verden af liv og aktivitet, hvor planter og dyr lever i tæt symbiose.

En verden af liv

Øen Ny Guinea nord for Australien er delt i to. Mod øst ligger det selvstændige land Papua Ny Guinea, og mod vest ligger Vest Papua, som hører under Indonesien, selvom mange af de lokale længe har kæmpet for selvstændighed. Langs meget af øens kyst møder man en skov med særprægede træer, hvis rødder vokser direkte ud i havet. De snoede, bølgende rødder skaber en labyrint af skjulesteder for et artsrigt dyre- og planteliv, blandt andet en række truede og endemiske dyrearter, som er særligt tilpasset dette unikke økosystem. Mangroverne fordeler sig langs hele øen og på de omkringliggende mindre øer, som hører til henholdsvis Vest Papua og Papua Ny Guinea, men billederne i den her artikel er alle fra Vest Papua.

Mangroverne er i Vest Papua og mange andre steder i verden en vigtig kilde til mad, medicin og materialer for de lokale samfund langs kysten. I mangroven bor der krabber, muslinger, rejer og fisk, som de lokale kan fange. En sund mangroveskov kan derfor være en stabil fødekilde for de lokale, som også samler både medicinske planter og træ i mangroven. Samtidig får lokalsamfundene en indtjening fra turister, der kommer for at opleve de unikke skove og deres dyreliv.

Beskytter koralrevene

Mangrovetræer er tilpasset tidevandszonens blanding af havvand og det ferskvand, der løber ud fra øens floder. Mangroveskovene kan både tåle oversvømmelse og saltvand, og de er med til at opretholde en sund balance i de marine økosystemer. De spiller en vigtig rolle i at beskytte og give liv til Vest Papuas koralrev, som er nogle af de mest imponerende i verden. Mange arter af fisk og skaldyr fra koralrevene gyder på det lave vand i mangroven, og træernes rødder fanger sand og jord, der ellers ville ødelægge korallerne.

I takt med at klimaforandringer giver voldsommere vejr, bliver mangrovens rolle som beskytter endnu vigtigere. Når høje bølger æder af kysten, og voldsom regn skyller sand og jord med sig ud i havet, ødelægger det koralrevene. Men når

mangroven står mellem land og åbent vand, fanger træernes rødder sand og jord og holder kysten på plads. Så når man passer på mangroven, passer man samtidig på korallerne.

Våben mod klimaforandringer

Mangroveskovene er en afgørende aktør i kampen mod klimaforandringerne. Selvom disse skove kun dækker en ganske lille del af jordens overflade, spiller de en stor rolle i reguleringen af klimaet. De kan nemlig binde store mængder CO_2 fra atmosfæren og lagre det i deres biomasse og i jordbunden. Faktisk binder mangroveskove op til fem gange så meget CO_2 som de tropiske skove på højbundsjorde. Dog kan de kun fungere som våben mod klimaforandringerne, så længe de får lov at stå. En stor del af det lagrede kulstof vil nemlig blive frigivet tilbage til atmosfæren, hvis de bliver fældet.

Skovene er desuden et godt værn mod oversvømmelser. De tætte, forvredne rødder på mangrovetræerne fungerer som en naturlig barriere mod stormfloder og stærke bølger, der ellers ville kunne ødelægge huse og afgrøder.

Men det unikke økosystem er skrøbeligt. Mangroverne står over for talrige trusler fra blandt andet klimaforandringer, skovrydning og anden ødelæggelse af de områder, hvor de vokser. Stigende temperaturer, ekstremt vejr og havstigning kan alle have betydning for skovenes sundhed og evne til at lagre kulstof.

De lokale er en del af løsningen

Indonesien huser den største andel af verdens mangroveskov, men er også det land med den højeste afskovningsrate for mangroveskov. Desværre har landet mistet omkring 40 procent af sin mangrove i løbet af de sidste tredive år. Det er især omlægning fra mangrove til fisk- og rejeopdræt, der driver afskovningen. Derudover udgør virksomheder, der rydder mangroveskovene til fordel for blandt andet palmeolieplantager, hoteller og minedrift, en stor trussel.

Problematikkerne omkring afskovning kan ikke tilskrives de store virksomheder og mineselskaber alene. I takt med stigende fattigdom er de lokale blevet nødsaget til at overfiske, opdrætte rejer på tidligere mangroveareal og hugge tømmer, hvilket fører til degradering af mangroven. Hos lokalbefolkningen eksisterer der dog en grundlæggende forståelse af, at det er vigtigt, at økosystemerne forbliver intakte, så de lokale fortsat kan få gavn af de funktioner og ressourcer, som mangroven tilbyder. Derfor har mange landsbyer taget initiativ til mere bæredygtigt fiskeri og indledt projekter, hvor de beskytter og genplanter mangrove.

Desuden har Indonesiens regering de seneste år dedikeret sig til at beskytte og genoprette skovområder, herunder mangroveskove, blandt andet for at nå deres klimamål. Indonesien har blandt andet implementeret fællesskabsbaserede skovforvaltnings-programmer, der involverer lokalsamfundene i bevaring og bæredygtig forvaltning af skovene, herunder mangroveskove. Dette giver de lokale en stemme i beslutninger omkring udnyttelse og beskyttelse af skovene og kan også bidrage til økonomisk udvikling og forbedring af levevilkår i lokalsamfundene. Disse programmer inkluderer også trænings- og uddannelsesinitiativer for lokalsamfundene, så de kan lære at håndtere og beskytte skovene på en bæredygtig måde. Ved at oplyse lokalbefolkningen om vigtigheden af intakte økosystemer og uddanne dem i bæredygtig forvaltning skovene, kan de lokale blive en afgørende aktør i beskyttelsen af mangroveskovene.

Klovnfisk og **søanemoner** er nogle af de mange kystnære arter, som **forsvinder,** hvis regn- og mangroveskove ødelægges.

Livet i **tidevandszonen** er omskifteligt og kræver mange specielle tilpasninger. I en fremtid med højere temperaturer og mere uforudsigeligt vejr er mangroveskovene vigtige. De kan nemlig både **lagre CO2** og sikre kystlinjen og biodiversiteten, uden det koster andet end en langsigtet fredning.

Oplev en flyvende brun bjørn

Har du nogensinde set en flyvende bjørn? Måske ikke. Men den findes og er en af Danmarks mest farvestrålende natsommerfugle. Under den brune bjørns *(Arctia Caja)* hvide og brune forvinger gemmer der sig de fineste orange bagvinger med store blå pletter, som blandt andet bruges til at skræmme fjender væk. Brun bjørn er mest aktiv om natten og i de tidlige morgentimer, hvor den kan sidde rundt omkring i græsset. Så står du op samtidig med solen i sommerens måneder, så gå en tur i græsset og se, om du kan få øje på det smukke vidunder.

Den smukke plage

Hvis du er den glade ejer af rododendroner, er dette insekt højst sandsynligt ikke et, du sætter pris på. For dette lille insekt kan få din rododendron til at tørre ud ved at sprede svampesygdomme i blomsterknopperne. Men tager du et kig på synderen, så er det en af Danmarks smukkeste cikader. Rododendron-cikaden *(Graphocephala Fennahi)* er syv til ni millimeter lang og kan med sin farvestrålende grønne og orange krop hoppe og flyve fra rododendron til rododendron. Nok er rododendron-cikaden smuk at se på, men får du øje på den, så hold lidt afstand. For rododendron-cikaden fyrer sin afføring afsted med ret stor kraft, og du ved aldrig, om du kommer på affyringstidspunktet.

NATUREN NU

• Af Rikke Vedel Nielsen, biolog

Så er det tid til **Naturen Nu** for sommeren. Her kan du læse om et par af de ting, der rører på sig i den danske natur lige nu.

Syvsoverens parring

Sommeren er årstiden, hvor hasselmusen *(Muscardinus Avellanarius)* klatrer rundt i løvskovens bærbuske, bregner og urter. Her finder den sin føde, som består af hassel, brombær og små insekter. Hasselmusen er faktisk slet ikke en mus, selvom navnet indikerer det. Hasselmusen er nemlig Danmarks eneste syvsover, som med sin rødbrune pels og pjuskede lange hale ligner en mellemting mellem et egern og en mus. Sommeren for hasselmusen står i den grad på parring, og efter hunnens tre ugers drægtighed føder den tre til fire fine små unger.

Den rødtoppede fuglekonge

Går du en tur i det dejlige sommervejr, hvor gran- og løvskov vokser i nærheden af hinanden, så har du en fantastisk mulighed for at opleve den rødtoppede fuglekonge *(Regulus Ignicapilla)* – for det er nemlig her, den foretrækker at være. Her er der lys, varme og masser af insekter og edderkopper, som den rødtoppede fuglekonge lever af. Siden 1980'erne er der kommet mere end fem gange så mange rødtoppede fuglekonger i landet, og i dag er der mere end 200 ynglende par i Danmark. Den rødtoppede fuglekonges sang og kald består af så høje toner, at det kan være svært for det menneskelige øre at høre. Så hold ekstra godt øje, når du er i skoven. For nok er den svær at høre, men dens farverige krop er bestemt til at få øje på.

10. juni

Verdens Skove indkalder til generalforsamling lørdag den 10. juni 2023

Verdens Skove indkalder til generalforsamling i weekenden 9.-11. juni i Lejrbygningen i Åsen i Skuldelev ved Skibby i Nordsjælland. **Selve generalforsamlingen** finder sted fra klokken 11 til klokken 15 lørdag den 10. juni.

Det er som sædvanligt muligt at komme dagen før, fredag den 9. juni fra klokken 16, og overnatte til søndag den 11. juni. Der vil være mulighed for hyggeligt samvær og en tur ud i naturen.

Generalforsamlingen er din mulighed for at have indflydelse på, hvad Verdens Skove skal lave, og hvem der skal bestemme mellem generalforsamlingerne, og vi håber på at se en masse medlemmer. Her kan du også få en status på foreningens mål og milepæle samt det igangværende arbejde for at øge engagementet i Verdens Skove. På generalforsamlingen uddeler vi også Årets Skovven til en person, der har gjort et særligt vigtigt stykke arbejde for skoven.

Praktisk information
Adresse: Lejrbygningen i Åsen, Strandvejen 12, Skuldelev, 4050 Skibby.

Medlemmer over 18 år kan stille op til bestyrelsen, hvis de ikke er ansat med personaleansvar i foreningen. Det er kun personligt fremmødte medlemmer, der har betalt kontingent mindst én måned inden generalforsamlingen, der har stemmeret på generalforsamlingen, men **alle er velkommen til at deltage.**

Indkomne forslag skal være bestyrelsen i hænde senest fredag den 19. maj. De skal sendes til bestyrelsesmedlem Lisbet Christoffersen på **lc@verdensskove.org** og vil være tilgængelige på **www.verdensskove.org/om-os/generalforsamling** den sidste uge op til generalforsamlingen.

Tilmeld dig til generalforsamlingen på **generalforsamling@verdensskove.org** senest lørdag den 3. juni.

Husk at oplyse

- **Hvor mange** I deltager fordelt på voksne og børn
- **Hvilke dage** samt tidspunkt, du/I deltager, så vi ved, hvor mange vi skal købe mad til
- **Om du/I er veganer** eller har allergi overfor nogen fødevarer
- **Om du kan** have nogen med, hvis du er i bil

Vi arbejder stadig på et spændende og fagligt oplæg samt en dejlig gåtur – hold øje med hjemmesiden for det endelige program for weekenden. Du får det også på mail, hvis du har tilmeldt dig i god tid.

Pris

Deltagelse på generalforsamlingen er gratis for medlemmer, men der opfordres til frivillig brugerbetaling til dækning af udgifterne. **Ikke-medlemmer** kan deltage i weekenden for 500 kr.

Husk

Lagen til madras og **sovepose/dyne** og pude, hvis du overnatter, samt **kontanter** til betaling af drikkevarer.

Dagsorden for generalforsamlingen lørdag den 10. juni 2023 fra kl. 11.00 - 15.00

1. **Valg af dirigent og referent**
2. **Formandens beretning**
3. **Godkendelse af regnskab**
4. **Valg af formand**
5. **Valg af næstformand**
6. **Valg af øvrige 5 bestyrelsesmedlemmer og 5 suppleanter**
7. **Indkomne forslag**
8. **Eventuelt**

AFSENDER: VERDENS SKOVE, KLOSTERGADE 34, 8000 ÅRHUS C

POST
PP DANMARK
ID: 46800
SORTERET MAGASINPOST

Regnskovscertifikat

fra 50 kr.

Med et **regnskovscertifikat** støtter du oprindelige folk og lokalsamfund i deres arbejde med at bevare de tropiske skove.

Køb et regnskovscertifikat på
www.shop.verdensskove.org

Indtægterne fra Verdens Skoves webshop støtter vores arbejde for at bevare **skov** og **biodiversitet** både i Danmark og globalt.

VERDENS SKOVE .ORG
HVAD VIL DU GIVE VIDERE?